

DINIY BILIMLARNING JAMIYAT RIVOJIDAGI AHAMIYATI

Istamov Azamat

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali, kompyuter injinering fakulteti, DI24-07 guruh talabasi.

Elektron pochta manzili: azamatistamov71@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15376497>

Annotatsiya. Ushbu maqolada diniy bilimlarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Diniy bilim inson ma'naviyatini boyitib, axloqiy mezonlarni mustahkamlaydi hamda ijtimoiy birlik va barqarorlikni ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada shuningdek, diniy-ma'rifiy tarbiyaning yosh avlod ongini shakllantirishdagi o'rni va uni zamonaviy jamiyat taraqqiyoti bilan uyg'unlashtirish zarurati ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so'zlar: diniy bilimlar, jamiyat taraqqiyoti, axloqiy qadriyatlar, ma'naviyat, diniy tarbiya, totuvlik, milliy o'zlik, ma'rifat, yosh avlod, diniy madaniyat.

THE IMPORTANCE OF RELIGIOUS KNOWLEDGE IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Abstract. This article analyzes the role and significance of religious knowledge in the development of society. Religious knowledge enriches human spirituality, strengthens moral values, and serves as an important factor in ensuring social unity and stability. The article also scientifically highlights the role of religious and educational upbringing in shaping the consciousness of the younger generation and the necessity of harmonizing it with the development of modern society.

Keywords: religious knowledge, societal development, moral values, spirituality, religious upbringing, harmony, national identity, enlightenment, younger generation, religious culture.

ЗНАЧЕНИЕ РЕЛИГИОЗНЫХ ЗНАНИЙ В РАЗВИТИИ ОБЩЕСТВА

Аннотация. В данной статье анализируется роль и значение религиозных знаний в развитии общества. Религиозные знания обогащают духовность человека, укрепляют нравственные ориентиры и выступают важным фактором в обеспечении общественного единства и стабильности. Также в статье научно обоснована роль религиозно-просветительского воспитания в формировании сознания молодого поколения и необходимость его гармонизации с развитием современного общества.

Ключевые слова: религиозные знания, развитие общества, нравственные ценности, духовность, религиозное воспитание, согласие, национальная идентичность, просвещение, молодое поколение, религиозная культура.

Kirish: Diniy bilimlar har bir jamiyatning ma'naviy negizini tashkil etadi va insonning ruhiy olamini shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Tarixiy jarayonlarga nazar solganda, din va diniy ta'limotlar nafaqat shaxsiy e'tiqodning ifodasi, balki ijtimoiy tartib, axloqiy me'yor va madaniy rivojlanishning ajralmas qismi bo'lganini ko'rish mumkin. Diniy bilimlar orqali insonlar orasida mehr-oqibat, adolat, bag'rikenglik kabi fazilatlar mustahkamlanadi, bu esa jamiyatda barqarorlik va taraqqiyotga zamin yaratadi.

Ayniqsa, globallashuv va axborot oqimi kuchaygan hozirgi davrda yosh avlodni ma'naviy jihatdan yetuk qilib tarbiyalashda diniy-ma'rifiy bilimlarning o'rni beqiyosdir. Shu bois mazkur maqolada diniy bilimlarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni har tomonlama tahlil qilinadi hamda uning bugungi ijtimoiy hayotdagi ahamiyati yoritiladi.

Asosiy qism: Diniy bilimlar jamiyat hayotining muhim tarkibiy qismidir. Har bir davr va xalq tarixida din muayyan darajada ijtimoiy ong shakli sifatida jamiyat taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatib kelgan. Diniy g'oyalar odamlar ongida muayyan ma'naviy mezonlar, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy tartiblar shakllanishiga xizmat qiladi. Shu bois, diniy bilimlarni chuqur o'rganish va ularni to'g'ri yo'naltirish jamiyat barqarorligining kafolati hisoblanadi.

Diniy bilimlarning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini bir nechta asosiy yo'nalishlarda ko'rish mumkin. Avvalo, din kishining ichki dunyosini, ya'ni ruhiy-ma'naviy olamini boyitadi.

Diniy ta'limotlarda adolat, sabr, halollik, vijdonlilik, mehr-oqibat, bag'rikenglik kabi insoniy fazilatlar asosiy o'rinda turadi. Bunday qadriyatlar esa har qanday jamiyatda ijtimoiy muvozanatni saqlash, fuqarolar orasida o'zaro hurmat va tinchlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ikkinchidan, diniy bilimlar yosh avlodni tarbiyalashda muhim omildir. Ma'naviy tarbiya har qanday ta'lim tizimining asosi bo'lishi zarur. O'z diniy ildizlarini, qadriyatlarini chuqur anglashi orqali yoshlar o'zligini anglaydi, milliy va madaniy merosiga hurmat bilan qaraydi. Bu esa ularning yot g'oyalarga berilishining oldini oladi. Diniy bilimlar yoshlar ongida axloqiy immunitetni shakllantiradi, bu esa ularni salbiy ta'sirlardan himoya qilishda xizmat qiladi.

Uchinchidan, diniy bilimlar jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirishda ham o'ziga xos rol o'ynaydi. Ko'pgina diniy ta'limotlarda qonunlarga bo'ysunish, adolatli bo'lish, boshqalarning haq-huquqlariga hurmat bilan qarash targ'ib qilinadi. Bu jihat jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlashga, fuqarolik madaniyatining yuksalishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, Islom dini ta'limotlarida nafaqat diniy, balki iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy hayotga oid ko'plab muhim prinsiplar mavjud. Qur'oni karim va hadislar asosida shakllangan bu tamoyillar bugungi kunda ham dolzarb bo'lib qolmoqda.

To'rtinchidan, diniy bilimlar jamiyatda ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash vositasidir.

Turli diniy bayramlar, ibodat marosimlari, ehson va sadaqalar kabi amallar fuqarolar orasida birdamlik, hamjihatlik va mehr-oqibat muhitini shakllantiradi. Aynan diniy e'tiqod va an'analar asosida jamiyat a'zolari bir-biriga mehr bilan qaraydi, ijtimoiy adolatni tiklashga intiladi. Shu ma'noda, din nafaqat ruhiy-ma'naviy kuch, balki ijtimoiy integratsiya vositasi sifatida ham xizmat qiladi.

Bundan tashqari, diniy bilimlar fan va tafakkur taraqqiyotiga ham ma'lum darajada ta'sir ko'rsatgan. O'rta asrlarda musulmon olimlar — Ibn Sino, Al-Farobiy, Al-Xorazmiy, Al-Beruniy kabi mutafakkirlar diniy dunyoqarash asosida ilmiy izlanishlar olib borishgan. Ularning ilm-fanga qo'shgan hissasi bugungi zamonaviy fan asoslaridan biri hisoblanadi. Demak, din va ilm bir-biriga zid emas, balki to'g'ri yo'naltirilgan diniy tafakkur orqali ilmiy taraqqiyotga ham erishish mumkin.

Biroq diniy bilimlardan noto'g'ri foydalanish salbiy oqibatlarga ham olib kelishi mumkin. Ekstremizm, radikalizm va diniy mutaassiblik ana shunday salbiy holatlardir.

Bu kabi oqimlar jamiyatda notinchlik keltirib chiqaradi, yosh avlod ongini zaharlaydi va ijtimoiy muvozanatni izdan chiqaradi. Shu bois, diniy bilimlar rasmiy, ishonchli manbalar asosida o'rgatilishi, mutaxassislar tomonidan izchil tushuntirilishi zarur. Bunda imom-xatiblar, diniy ulamolar, pedagog va ma'rifatchilarning o'rni beqiyosdir.

Bugungi O'zbekistonda diniy-ma'rifiy sohadagi islohotlar aynan ushbu tamoyillarni hisobga olgan holda olib borilmoqda. Diniy bilim beruvchi ta'lim muassasalari faoliyati kengaymoqda, islomiy madaniyat va tarixni o'rgatishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan tashkil etilgan Islom sivilizatsiyasi markazi, Imom Buxoriy, Imom Termiziy va boshqa buyuk allomalar nomidagi ilmiy-tadqiqot markazlari diniy bilimlarni chuqur ilmiy asosda o'rganish imkonini yaratmoqda.

Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari sharoitida diniy bilimlarni ommaga yetkazishning yangi, samarali usullari joriy qilinmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda diniy-ma'rifiy kontentlarning ko'payishi, onlayn ta'lim platformalari orqali diniy fanlar o'qitilishi bu boradagi ijobiy tendensiyadir. Biroq bu bilan birga, soxta manbalar va noto'g'ri talqinlarga qarshi ma'naviy va ilmiy immunitetni kuchaytirish zarur.

Diniy bilimlar har bir jamiyatning mustahkam poydevori bo'lib xizmat qiladi. Ular nafaqat ruhiy-ma'naviy jihatdan, balki ijtimoiy, madaniy va ilmiy sohalarda ham yuksalishga olib keluvchi kuchdir. Diniy bilimlarni to'g'ri anglash va jamiyat hayotida samarali qo'llash orqali biz ma'naviy barkamol, barqaror va taraqqiy etgan jamiyat sari dadil odimlay olamiz.

Zamonaviy jamiyatda ma'naviy inqiroz, axloqiy qadriyatlarning susayishi, oilaviy rishtalarning zaiflashuvi kabi muammolar tobora ko'proq dolzarblik kasb etmoqda. Aynan shunday sharoitda diniy bilimlar ijtimoiy muammolarning ildiziga yetib borish, ularni bartaraf etishda muhim vosita bo'lishi mumkin. Insoniyat tarixida ko'plab sivilizatsiyalar aynan kuchli diniy-ma'naviy asoslar bilan mustahkamlangan va taraqqiyot cho'qqilariga yetgan. Bu esa, diniy bilimlarning faqatgina ruhiy hayot bilan emas, balki siyosiy va iqtisodiy barqarorlik bilan ham bevosita bog'liqligini ko'rsatadi.

Diniy bilimlar, ayniqsa, muhtoj va zaif qatlamlarga mehr ko'rsatish, insoniylik mezonlarini unutmaslik, hayotga musbat qarashni singdirishda alohida ahamiyatga ega. Islom dini ta'limotida inson eng ulug' mavjudot sifatida e'tirof etiladi. Har bir shaxsning huquqlari, sha'ni va qadr-qimmati muqaddas sanaladi. Bu esa jamiyatda insonparvarlik g'oyasini kuchaytiradi, kamsitish, adolatsizlik, zo'ravonlik kabi illatlarga qarshi kurashishda mustahkam axloqiy asos beradi.

Shuningdek, diniy bilimlarning milliy g'oya va mafkura bilan uyg'unligi ham alohida ahamiyat kasb etadi. Har bir millat o'zining tarixiy-diniy ildizlariga tayanib, mustaqil yo'l tanlaganida, bu mustahkam ideologik asos bo'lib xizmat qiladi. Diniy qadriyatlar milliy g'urur, vatanparvarlik, yurtga sadoqat kabi tuyg'ularni kuchaytiradi. O'zbekiston Respublikasida bu yo'nalishda olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy siyosat – yosh avlodni milliy va diniy o'zlik asosida tarbiyalashga yo'naltirilgani bilan e'tiborga loyiqdir.

Yana bir muhim jihat – bu diniy bilimlarni zamonaviy ilm-fan bilan uyg'unlashtirish masalasidir. Hozirgi davrda ko'plab ijtimoiy va axloqiy muammolarni yechishda diniy yondashuvlar va ilmiy qarashlar bir-birini to'ldirishi mumkin.

Masalan, ekologiya, iqtisodiy tenglik, texnologik taraqqiyot bilan bog‘liq muammolarni hal etishda diniy-axloqiy prinsiplar ilmiy asoslar bilan uyg‘unlashtirilganda, yanada samarali natijalar olish mumkin.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, diniy bilimlar har qanday jamiyatning ma’naviy tayanchi, axloqiy mezon va ijtimoiy barqarorlik omilidir. Ular insonni ezgulikka, halollikka, adolatga va mehr-oqibatga chorlaydi, jamiyatda ijtimoiy birdamlik va totuvlikni ta’minlaydi. Diniy bilimlar yosh avlodni tarbiyalashda, ularning ma’naviy dunyosini boyitishda va yot g‘oyalarga qarshi immunitetini shakllantirishda alohida ahamiyatga ega.

Zamonaviy davrda diniy-ma’rifiy faoliyatni to‘g‘ri yo‘naltirish, uni zamonaviy ilm-fan va taraqqiyot talablari bilan uyg‘unlashtirish orqali barqaror, ma’rifatli va ma’naviy yetuk jamiyatni shakllantirish mumkin. Shu bois, diniy bilimlarni chuqur va ilmiy asosda o‘rganish, ularni to‘g‘ri talqin qilish va hayotga tatbiq etish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo‘lib qolaveradi.

REFERENCES

1. Karimov, I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma’naviyat.
2. Abduhalilov, A. *Dinshunoslik asoslari*. – Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti.
3. Sattorov, B. *Islom va jamiyat: diniy qadriyatlarning ijtimoiy ahamiyati*. – Toshkent: Ma’naviyat.
4. Turaev, A. *O‘zbekiston tarixida diniy qadriyatlar*. – Toshkent: Fan.
5. www.muslim.uz – O‘zbekiston musulmonlari idorasining rasmiy sayti.
6. www.ma’naviyat.uz – Ma’naviyat va ma’rifat markazi rasmiy axborot sayti.